

**Программа курса
«Риторика для граждан Республики Беларусь»**

Объем и содержание учебной дисциплины «Риторика»

Форма обучения	Общий объем (трудоемкость) Часов	в том числе аудиторная контактная работа обучающихся с преподавателем, час					Самостоятельная работа, час	Форма промежуточной аттестации
		Всего	Лекции	Практические (семинарские) занятия	Лабораторные занятия	Консультации		
дистанционная	36	36	10	-	-	-	26	тест

Тематический план

№ п/п	Основные разделы и темы учебной дисциплины	Часов	
		Лекции	Самостоятельная работа
1.	Риторика как учение об ораторском искусстве.	2	2
2.	Виды красноречия	2	4
	Тема 2.1. Сферы коммуникации и ораторская речь. Роды и виды красноречия по сфере применения, их краткая характеристика	1	
	Тема 2.2. Виды речи по цели выступления и их жанры	1	
3.	Основные этапы подготовки к публичному выступлению		10
	Тема 3.1. Этап инвенции.		2
	Тема 3.2. Этап диспозиции		2
	Тема 3.3. Этап элокуции.		2
	Тема 3.4. Этап мемория. Этап акцио.		2
4.	Аргументация и ее виды	2	6
5.	Особенности полемической речи. Культура спора	2	4
	Итого:	10	26

Краткое содержание учебной дисциплины

Раздел 1. «Риторика как учение об ораторском искусстве. Предмет и задачи риторики. Из истории возникновения и развития науки об ораторском искусстве»

Тема 1. 1. «Что такое риторика? Знание или вдохновение. Как научиться говорить?»

Риторика – наука об ораторском искусстве и об эффективном публичном общении. Риторика, или ораторское искусство, – одна из самых древних гуманитарных дисциплин. Предмет риторики – текст, который необходимо создать и произнести.

Риторика зародилась в эпоху классической античности. С эпохи Средневековья риторика стала обязательным предметом в школе и в университете. В XX веке риторика получает новую задачу: понять, как слово влияет на человека.

Со времен античности базовой стала категория риторического идеала в системе ценностей общества. Основные категории и дефиниции для неориторики, то есть риторики в XX веке, – коммуникативный эффект и коммуникативная неудача.

Тема 1.2. «Речевой портрет современного оратора. Я ГОВОРЮ»

В публичном выступлении важен не только текст речи, но и образ, имидж ратора, его обаяние. Обаяние – это способность заражать адресата своим духовным внутренним миром. Когда оратор владеет своим обаянием, он может больше сказать слушателю. В восприятии оратора важную роль играет соотношение риторического пафоса, логоса и этоса. На основании этого соотношения выделяют рационально-логический, философский, эмоционально-интуитивный, художественно-образный типы ораторов. На основании цели оратора, когда он выходит к аудитории, выделяют конструктивный, демагогический и популистский типы ораторов.

Раздел 2. «Виды красноречия»

Тема 2.1. «Сферы коммуникации и ораторская речь. Виды красноречия по сфере применения, их краткая характеристика»

Сферы публичной коммуникации. Виды красноречия в разных сферах публичной коммуникации. Виды красноречия в разных сферах публичной коммуникации. Социально-политическое красноречие, его особенности. Судебное (юридическое) и академическое красноречие. Духовное красноречие. Социально-бытовое красноречие

Тема 2.2. «Виды речи по цели выступления и их жанры»

Понятие целевой установки речи. Классификация ораторских речей по цели выступления. Информационная речь. Убеждающая речь. Призывающая к действию речь. Торжественная речь. Риторические жанры речей по цели выступления

Понятие риторического жанра. Жанровая характеристика различного вида публичных выступлений.

Раздел 3. «Основные этапы подготовки к публичному выступлению»

Тема 3.1. «Этап инвенции»

Этап замысла речи: во время этого этапа возникает тема речи, определяется ее предмет (например, проблема глобального потепления или соблюдение антиэпидемиологической безопасности). Риторические задачи этапа инвенции.

Тема 3.2. «Этап диспозиции»

Это этап композиционного построения речи. Композиция – расположение всех частей в тексте и их целесообразное соотношение. Виды вступления. Приёмы, используемые в вводной части ораторской речи. Основная часть публичного выступления, ее виды. Виды заключения ораторской речи.

Тема 3.3. «Этап элокуции»

Элокуция как риторический канон. Приёмы стимулирования внимания и интереса слушателей. Элокутивные средства языка. Редактирование речи.

Тема 3.4. «Этап мемория. Этап акцио»

Этап мемория. Этап акцио. Акустико-артикуляционные качества речи. Интонационные выразительные средства в публичном выступлении. Невербальные средства общения и их использование в публичной речи.

Раздел 4. «Аргументация и ее виды»

Тема 4.1. «Что делает текст убедительным?»

Доказательность и убедительность речи, их соотношение. Аргументация риторическая и логическая. Ораторские приемы доказательной речи.

Тема 4.2. «Виды аргументов»

Аргументы к существу дела и к человеку. Логические и естественные доказательства как разновидности аргументации к существу дела. Дедукция, индукция и логическая дефиниция как логические доказательства. Виды естественных доказательств. Аргументы к человеку: доводы к пафосу и доводы к этосу. Типология аргументации. Подтверждающая и опровергающая аргументация. Типы опровержения. Односторонняя и двусторонняя аргументация. Восходящая, нисходящая и гомерическая аргументация.

Раздел 5. «Особенности полемической речи. Культура спора»

Тема 5.1. «Искусство спора»

Спор: понятие и функции. Виды ведения спора: диалектика, эристика и софистика. Конструктивный и деструктивный спор. Виды спора по тематике и целям. Особенности дискуссии, диспута, полемики и дебатов. Стратегии и тактики спора как формы организации коммуникации. Типы дебатирующих риториков. Корректные тактические приемы убеждения и доказательства. Активные и пассивные инициативные приемы и приемы-реплики. Условия корректности. Некорректные тактические приемы (доводы к силе, довод к отрицательной оценке, подмена тезиса, отвлечение от предмета спора, перекладывание бремени доказательства на оппонента и др.).

Кароткі змест вучэбнай дысцыпліны

Раздзел 1. «Рыторыка як вучэнне аб прамоўніцкаму мастацтве. Прадмет і задачы рыторыкі. З гісторыі ўзнікнення і развіцці навукі аб прамоўніцкаму мастацтве»

Тэма 1.1. «Што такое рыторыка? Веды ці натхненне. Як навучыцца казаць?»

Рыторыка – навукі аб аратарскім мастацтве і аб эфектыўных публічных зносінах. Рыторыка, або прамоўніцкаму мастацтва, – адна з найстаражытнейшых гуманітарных дысцыплін. Прадмет рыторыкі - тэкст, які неабходна стварыць і вымавіць.

Рыторыка ўзнікла ў эпоху класічнай антычнасці. З эпохі Сярэднявечча рыторыка стала абавязковым прадметам у школе і ва ўніверсітэце. У XX стагоддзі рыторыка атрымлівае новую задачу: зразумець, як слова ўплывае на чалавека.

З часоў антычнасці базавай стала катэгорыя рытарычнага ідэалу ў сістэме каштоўнасцяў грамадства. Асноўныя катэгорыі і дэфініцыі для неарыторыкі, гэта значыць рыторыкі ў XX стагоддзі, - камунікатыўны эфект і камунікатыўная няўдача.

Тэма 1.2. «Маўленчы партрэт сучаснага аратара. Я КАЖУ»

У публічным выступе важны не толькі тэкст гаворкі, але і выява, імідж рытара, яго абаянне. Абаянне - гэта здольнасць заражаць адрасата сваім духоўным унутраным светам.

Калі аратар валодае сваёй абаяльнасцю, ён можа больш сказаць слухачу. Ва ўспрыманні аратара важную ролю гуляе суадносіны рытарычнага пафасу, Логас і этасу. На падставе гэтых суадносін вылучаюць рацыянальна-лагічны, філасофскі, эмацыйна-інтуітыўны, мастацка-вобразны тыпы выступоўцаў. На падставе мэты прамоўцы, калі ён выходзіць да аўдыторыі, вылучаюць канструктыўны, дэмагагічны і папулісцкі тыпы выступоўцаў.

Раздзел 2. «Віды красамоўства»

Тэма 2.1. «Сферы камунікацыі і аратарская гаворка. Віды красамоўства па сферы прымянення, іх кароткая характарыстыка»

Сферы публічнай камунікацыі. Віды красамоўства ў розных сферах публічнай камунікацыі. Віды красамоўства ў розных сферах публічнай камунікацыі. Сацыяльна-палітычнае красамоўства, яго асаблівасці. Судовае (юрыдычнае) і акадэмічнае красамоўства. Духоўнае красамоўства. Сацыяльна-бытавое красамоўства

Тэма 2.2. «Віды гаворкі па мэце выступу і іх жанры»

Паняцце мэтавай устаноўкі маўлення. Класіфікацыя прамоўніцкіх прамоў па мэце выступу. Інфармацыйная гаворка. Пераконваючая гаворка. Якая заклікае да дзеяння гаворка. Урачыстая гаворка. Рытарычныя жанры прамоў па мэце выступлення

Паняцце рытарычнага жанру. Жанравая характарыстыка рознага віду публічных выступаў.

Раздзел 3. "Асноўныя этапы падрыхтоўкі да публічнага выступлення"

Тэма 3.1. "Этап інвенцыі"

Этап задумы гаворкі: падчас гэтага этапу ўзнікае тэма гаворкі, вызначаецца яе прадмет (напрыклад, праблема глабальнага пацяплення ці захаванне антыэпідэміялагічнай бяспекі). Рытарычныя задачы этапу інвенцыі.

Тэма 3.2. «Этап дыспазіцыі»

Гэта этап кампазіцыйнай пабудовы гаворкі. Кампазіцыя - размяшчэнне ўсіх частак у тэксе і іх мэтазгодныя суадносіны. Віды ўступлення. Прыёмы, якія выкарыстоўваюцца ва ўступнай частцы прамоўніцкай гаворкі. Асноўная частка публічнага выступу, яе віды. Віды заключэння прамоўніцкай гаворкі.

Тэма 3.3. «Этап элакуцыі»

Элакуцыя як рытарычны канон. Прыёмы стымулявання ўвагі і цікавасці слухачоў. Элакутыўныя сродкі мовы. Рэдагаванне гаворкі.

Тэма 3.4. «Этап мемарыя. Этап акцыя»

Этап мемарыя. Этап акцыя. Акустыка-артыкуляцыйныя якасці гаворкі. Інтанацыйныя выразныя сродкі ў публічным выступленні. Невербальныя сродкі зносін і іх выкарыстанне ў публічнай гаворцы.

Раздзел 4. "Аргументацыя і яе віды"

Тэма 4.1. "Што робіць тэкст пераканаўчым?"

Доказнасць і пераканаўчасць гаворкі, іх суадносіны. Аргументацыя рытарычная і лагічная. Аратарскія прыёмы доказнай гаворкі.

Тэма 4.2. «Выгляды аргументаў»

Аргументы да сутнасці справы і да чалавека. Лагічныя і натуральныя доказы як разнавіднасці аргументацыі да сутнасці справы. Дэдукцыя, індукцыя і лагічная дэфініцыя

як лагічныя доказы. Віды натуральных доказаў. Аргументы да чалавека: довады да пафасу і довады да этасу. Тыпалогія аргументацыі. Якая пацвярджае і абвяргаючая аргументацыя. Тыпы абвяржэння. Аднабаковая і двухбаковая аргументацыя. Узыходзячая, сыходная і гамерычная аргументацыя.

Раздзел 5. «Асаблівасці палемічнай гаворкі. Культура спрэчкі»

Тэма 5.1. «Мастацтва спрэчкі»

Спрэчка: паняцце і функцыі. Віды вядзення спрэчкі: дыялектыка, эрыстыка і сафістыка. Канструктыўная і дэструктыўная спрэчка. Віды спрэчкі па тэматыцы і мэтам. Асаблівасці дыскусіі, дыспуту, палемікі і дэбатаў. Стратэгіі і тактыкі спрэчкі як формы арганізацыі камунікацыі. Тыпы дэбатуюць рытараў. Карэктныя тактычныя прыёмы пераканання і доказы. Актыўныя і пасіўныя ініцыятыўныя прыёмы і прыёмы-рэплікі. Умовы карэктнасці. Некарэктныя тактычныя прыёмы (довады да сілы, довад да адмоўнай ацэнкі, падмена тэзы, адцягненне ад прадмета спрэчкі, перакладанне цяжару доказу на апанента і інш.).